

Wraak

Wraak

Koos Flamand

Schrijver: Koos Flamand
Coverontwerp: Koos Flamand
ISBN:9789465129181
© Koos Flamand 2025

Proloog

Spanderswoud Hilversum, februari 1943

Het was een koude nacht. Het vroom een paar graden onder nul. De heldere maan maakte mijn adem zichtbaar, mij waarschijnlijk ook, in het heerlijk geurende vogelrijke bos tussen Bussum en Hilversum. De zaklantaarn had ik voelbaar in mijn binnenzak, die had ik niet nodig vannacht, tenminste nu nog niet. De natuur gaf licht genoeg. Nu moest ik wel oppassen dat ik niet op losse takken trapte, deze actie viel of stond door mijn voorzichtigheid. Evert was niet gek, maar was wel een grote schoft. Deze onbetrouwbare meneer achtervolgde ik al vanaf zijn Hilversumse woning aan de Albertus Perkstraat. Hij was een gevoelloze moordenaar. Ik wilde gewoon weten waarom hij regelmatig naar dit donkere bos ging, helemaal in zijn eentje. Al een tijdje hield ik hem in de smiezen. Deze actie had ik niet met het *hoofdkwartier* overlegd, afspraak was voor alle verzetsleden duidelijk, dat men met dit soort acties minimaal met zijn tweeën moest zijn. Liefs meer. Veiligheid ging voor alles. Deze keer maakte ik een uitzondering, het lag meer op het persoonlijke vlak. Evert liep ruim voor me. Ik schatte tachtig meter. De bosgrond was door het maanlicht zichtbaar, met veel schaduwen door de talrijke oude hoge beuken. Het was soms moeilijk te onderscheiden of de schaduwen van Evert waren, of van bomen met grillige takken. In oorlogstijd met veel spionnen moest je extra voorzichtig zijn.

Gebukt liep ik achter Evert aan. Aan zijn snelheid merkte ik, dat hij altijd steevast deze route nam. Soms was ik hem kwijt, en ineens dook hij achter een boom weer op. Ik wierp een snelle blik op mijn horloge, de groene, door radium oplichtende wijzers, gaven aan dat ik hem al een uur aan het achtervolgen was. Af en toe draaide hij zich plotsklaps om, dan hield ik mijn adem in en was doodstil. Achtervolgen en sluipen daar was ik na al die jaren goed in getraind. Bij sluipacties liep ik altijd voorop. Mijn vrienden van het verzet volgden mij en luisterden naar mijn aanwijzingen, die stipt werden uitgevoerd.

Ik liep op mijn tenen, van boom tot boom. Bij het minste geluidje kon dat het verschil zijn tussen leven en dood. Verdomme, hij draaide zich weer om, direct stond ik stil en hoopte maar, dat ik niet

in zijn gezichtsveld stond.

Ik mocht Evert niet, zeker niet, maar hij was niet dom, zelfs intelligent. Daarom snapte ik niet dat hij voor het Duitse regime had gekozen. Een normaal denkend mens begreep toch ook wel dat het regime geen vredelievende bedoelingen had, maar juist het tegendeel. Dat was de hoofdrede dat ik bij het verzet was gegaan, om de mensheid tegen dat soort gasten te beschermen. Evert en ik waren even oud en zaten in dezelfde klas, zowel op de lagere als op de middelbare school. Hij kon goed leren, beter dan ik ieder geval, daar lag het niet aan. Maar zolang ik hem kende, deed hij niets anders dan het leven van zijn klasgenoten zuur te maken. Treiteren, pesten, pootje haken, waarbij diegene een scheur in zijn broek kreeg of een buil op zijn hoofd. Op de lagere school negeerde ik hem. Bij het passeren kreeg ik weleens een sneer naar mijn hoofd geslingerd over mijn plusfour, waarvan hem de kleur niet aanstond, dat soort kinderachtige dingen. Ik liet hem maar kletsen. Wat ik erger vond en dat gebeurde vooral op de middelbare school. Als er een Joodse jongen op het schoolplein liep, werd hij standaard voor *schlemiel* uitgescholden en door hem bespuugd. Op een gegeven moment was ik het zat en begon mij zo te ergeren aan zijn onbehoorlijk gedrag. Op school was ook een Joodse knul, die nogal rond in omvang was en Evert hem steeds weer uitschold bij het passeren voor *dikke smous*. Toen was voor mij de tijd rijp om hem daarover aan te spreken en hem voor blok te zetten. Ik ging voor hem staan. We konden elkaars adem ruiken en ik keek hem strak aan, tot mijn verbazing keek hij mij onzeker aan. Waarschijnlijk had hij het niet van mij verwacht en ik vroeg hem waar hij in godsnaam mee bezig was. Zijn onzekere ogen tastten mijn gezicht af, maar achter die ogen, daar was een brein van, zeg maar rond de twee kilo, waarvan een groot gedeelte, zijn treitergedrag bepaalde. Zo zag ik het. Evert genoot met de gedachte, dat bij de Eerste Wereldoorlog zowat negen miljoen soldaten, vriend of vijand, waren omgekomen. Dat soort respectloze onzin kraamde hij allemaal op de middelbare school uit. Als er weer een oorlog kwam, dan was ik ervan overtuigd dat hij voor de andere kant koos. Ik had gelijk gekregen. Na ons akkefietje op de middelbare school liet hij mij en de Joodse leerlingen met rust, maar botvierde het wel op anderen, met een andere huidskleur. Als we elkaar tegenkwamen op straat, negeerden we elkaar, maar hij draaide zich wel om, dat viel me een keer op door de spiegeling van

een etalageraam, dat had ik snel door.

Hoe toevallig was het. Evert en ik waren in 1933 zonder dat we het van elkaar wisten lid geworden bij een biljartclub met de voorspelbare naam *De Keu* in Hilversum op de Vaartweg. We speelden zo min mogelijk met elkaar, alleen als het door de competitie zo uitkwam. Hij was wel milder geworden met zijn felle treiterige uitspraken, maar hield iedereen, door zijn NSB achtergrond, in de gaten. De clubleden hadden hem snel door en moesten hem niet. Als hij langs de tafeltjes liep, waar de clubleden met elkaar spraken of een borreltje dronken, verstomden de gesprekken. “Pas op, daar komt een verrader aan” werd er dan gefluisterd. Ik betwijfelde of hij dat wel door had, ondanks zijn intelligentie. Hij voelde zich als NSB'er bij de biljartclub nogal belangrijk. Aan het begin van de oorlog in 1940, werd bij de club, mede door angst logischerwijs, niet meer gespeeld. De clubleden en vele Nederlanders hadden belangrijker zaken aan hun hoofd. De ellendige klote oorlog.

Evert was in 1933 al twee jaar lid van de NSB. Hij was van het eerste uur. Toen de NSB in 1934 de *Nationale Jeugdafdeling* oprichtte, had hij zich direct als leider opgegeven en werd hij snel de assistent van de *hoofdstormer*. Daar had Evert bij de jeugd wel een aanzien. Hij was ervan overtuigd dat Hitler de sterkste leider van de wereld was, dat was ook zo, daar had hij wel een punt. Hitler was geen menselijke leider maar een doelgerichte, die wilde koste wat kost resultaat zien. Evert genoot ervan om dat aan de jeugd mede te delen en stoomde hen klaar voor een nieuwe staat. De jonge mensen luisterden ademloos naar hem, eerlijk is eerlijk, vertellen kon hij als de beste, met zijn anti- Joodse verhalen. Schandalig gewoon. Hun toekomst werd door Evert beïnvloed. Hij was bij de NJS (Nationale Jeugdstorm) al negen jaar actief. Wat mij het meeste pijn deed was, dat hij mensen aan de Duitsers verraadde. Evert deed zijn best om bij de Hilversumse NSB burgemeester Ernst von Bönninghausen in een goed blaadje te komen.

‘Is er iemand?’ riep Evert militaristisch. Zijn stem galmde door het donkere bos. Behoedzaam sprong ik in de schaduw van een boom. Een zaklantaarn werd aangeklikt en scheen mijn kant op. Ik schrok, die rot tak. Het kraken maakte ook een bosuil wakker, die spookachtige geluiden maakte en vloog vlak langs mij heen richting Evert, dat was mijn redding. Hij zag de vogel ook en was ervan

overtuigd dat het diertje de rustverstoorder was en knipte zijn zaklantaarn uit. Ik haalde diep adem, dom van me. Het verzet had mij geleerd de situatie goed in te schatten. Nam goed de omgeving en hindernissen in me op, zoals in een bos, de takken en bereidde de plannen goed voor, nam geen onnodige risico's, was ervan overtuigd waarmee je bezig was. Dit was een leermoment. Evert vervolgde zijn pad. Ik nam geen risico meer en vergrootte de afstand, zover, dat ik hem nog wel kon waarnemen, al was het alleen zijn schaduw maar.

Ik hield Evert al een tijdje in de gaten. Mijn overbuurman had mij getipt, die wist dat ik bij het verzet zat. Hij was een ex-lid en niet de jongste meer, en kon vanwege zijn gezondheid niet meer aan acties deelnemen. Het was hem opgevallen, dat Evert de Joodse bevolking in Hilversum het leven zuur maakte, mensen verraadde, die vervolgens door de Duitsers in oude vieze wagons werden gestopt en via Westerbork naar een concentratiekamp werden afgevoerd. Ik bedankte hem voor de tip, maar wist het al, maar liet het niet aan hem merken.

Ik stond erbij toen onschuldige mensen in de wagons werden gestopt. Ik hoorde protesten, sommigen stapten gelaten de wagon in. Evert stond met een lach op zijn porum erbij en hielp sommige Duitse soldaten als de schuifdeuren niet goed afgesloten konden worden met duwen en schold iedereen uit, waarvan hun hoofden nog naar buiten staken. Ik had gezien dat een jong jochie van amper twaalf jaar, met een zwart petje met een grote klep, huilde bij de schuifdeur, voordat die werd gesloten, en snikkend vroeg, met tranen in zijn ogen, waar zijn ouders waren. Die was hij door de hectiek kwijt geraakt. Dat arme kereltje. Ik had hem uit de wagon willen trekken om hem te troosten. (Evert die zijn taak bij de jeugdafdeling van de NSB had, maar die dag ook een taak bij Mussert's knokploeg de *Weerbaarheidsafdeling (WA)* had.) Ik kon mijn tranen niet onderdrukken en zag hoe Evert de jongen uit de hoge wagon trok en op de grond liet kletteren, hem in elkaar beukte, schopte, sloeg, terwijl de knul gilte van de pijn. De Duitsers lachten bij dit incident. Ik kon het niet aanzien en holde er naar toe om het knulletje weg te trekken. Ik sprong boven op Evert, realiserend dat men mij zo kon doodschieten.

'Kan je wel lafaard, dan moet je mij nemen!' We vochten en

sloegen op elkaars gezicht. Ik sloeg alle frustraties, de klappen die ik incasseerde negerend, van al die jaren dat ik hem kende, van me af. De Duitsers ondernamen niet direct actie, voor hun was het pure vermaak en lieten ons lachend aan de gang gaan, totdat er een officier aankwam snellen en de soldaten op een schreeuwerige Hitler-manier opdracht gaf, ons uit elkaar te trekken. Duitse soldaten en officieren hadden niet echt een hoge pet op van de *WA*. Evert en ik werden uit elkaar getrokken. De Duitsers richtten hun wapens op ons en maande weg te wezen, dat was mijn geluk. De Duitsers, en ook Evert, hadden mij zo kunnen afschieten. Het was natuurlijk geen verstandige actie van me om een robbertje te gaan vechten, met de vijand als toeschouwer. Ik stond op en keek Evert vuil aan. Aan zijn uitdrukking zag ik dat hij me haatte, en dat was wederzijds. Ik had hem goed op zijn kaak geraakt. Hij mij ook en als tegenreactie incasseerde ik ook nog onverwachts een behoorlijke stomp in mijn buik. Er werd een wapen in mijn rug geduwd.

‘Aussteigen,’ commandeerde de soldaat mij toe. Ondertussen bij het wegwandelen ordende ik mijn kleding. Uit zicht draaide ik me om en zag dat Evert met de Duitsers sprak en met het jongetje, die tijdens ons gevecht, zijn pijn negerend ons met open mond toeschouwde.

Evert nam de jongen mee en lachte met hem. Zozo, ons vechtpartijtje had hem toch aan het denken gezet. Deze humane daad gaf toch wel aan dat Evert een beetje gevoel in zijn donder had. Zij liepen langs de wagons. Het was waarschijnlijk toch wel bekend in welke wagon zijn ouders zaten. Niemand lette nog op die twee. De Duitsers staken een sigaret op en waren Evert en het vechtincident waarschijnlijk alweer vergeten. Het zal wel vaker gebeuren. De officier zag ik nergens meer. Evert keek schichtig om zich heen, pakte de jongen bij zijn hand beet en kropen samen onder de wagons door. Evert duwde het kapotte gaas van de omheining langs het spoor weg en zij holden de Simon Stevinweg in. De arme jongen werd door hem in vrijheid gebracht, wat een superdaad. Maar zijn ouders zaten nog in één van de wagons. Ik was ook sinds vorig jaar een trotse vader van een zoontje en moest er niet aan denken dat ik hem nooit meer kon zien. Wat was Evert toch van plan? Ik hoorde klagende stemmen en huilende kinderen uit de wagons komen. Mijn maag draaide om. Evert was gaan beseffen waarmee hij bezig was en van plan deze jonge knul te gaan redden, zodat hij niet naar Duitsland werd afgevoerd. De Duitsers hadden

het niet door, dat was zijn redding weer, anders kregen beiden zonder pardon hier ter plekke, de kogel. Zonder dat Evert het merkte holde ik de naastliggende spoorwegovergang over, zo achter hun aan. Ik wilde weten waar zij heen gingen. Evert keek schichtig om zich heen, toen zij een straat insloegen. Bij elke auto die geparkeerd stond verschulde ik me. Er werd niet meer gehold. Die twee spraken af en toe met elkaar. Het knulletje keek hem verwachtingsvol aan en soms zag ik dat hij glimlachte. Die twee stopten bij een riant vrijstaande huis. De naam van de straat was mij ontgaan. Evert pakte een sleutel en zij gingen naar binnen. Voor mij hield het dan toch even op. Ik overwoog om hier op de oprit voor de deur te blijven staan, totdat hij weer naar buiten kwam, om Evert met een stevige handdruk deze humane actie te prijzen. Ook om hem te overtuigen dat onze vechtactie op dat moment niet gepast was, ondanks dat hij de jongen had geslagen. Ik wachtte wel even. ‘Nee, nee, nee, niet doen,’ schreeuwde de jongen uit het huis vandaan. Wat krijgen we nou? Drukte tegen de deur aan, die zat op slot, holde naar het grote raam en zag dat Evert een pistool op het voorhoofd van het kereltje drukte. Godverdomme!!! Voordat ik iets kon schreeuwen, kwam er een schot. Het jongetje klapte op de grond neer, het bloed verspreidde snel over de grond. Ik was aan de grond genageld.

‘Wel verdraaid,’ schreeuwde ik, weer bij mijn positieven, dat hoorde de moordenaar. We keken elkaar door het raam strak aan. Zijn bruine ogen, die net als een leeuw tevreden keken, omdat hij een prooi had gevangen en lekker op kon smikkelen. Ik holde via de steeg aan de zijkant van het huis en sprong over de haag en struiken. Die schoft mag niet ontsnappen. De tranen welden bij me op. Met ongeloof dacht ik aan wat ik net had gezien en kon het me niet voorstellen, pakte mijn pistool uit mijn broekriem, de achterdeur stond wagenwijd open, zo te zien was deze met kracht open gegooid, dat was een slecht voorteken. Die lafaard was er waarschijnlijk vandoor gegaan. Ik wierp een snelle blik naar binnen. Geen Evert. Zonder er verder over na te denken sprong ik weer over de struiken en haag en holde verder de steeg uit naar de straat daarachter. Twee voorbijgangers schrokken van mij toen ik hun rakelings passeerde, hielden zich in en staarden mij ongelovig aan, ontdekten mijn pistool, keerden zich snel om en renden zo hard mogelijk terug. Twee Duitse soldaten die toevallig aan de overkant liepen, staarden mij ook verwonderd aan, zagen mijn pistool ook.

Verdomme. Zo snel ik kon, keerde ik weer terug de steeg in. ‘Stehen bleiben,’ werd er geschreeuwd. Verdomme. Toch kon ik harder rennen. Met een ongeremde aanloop sprong ik weer over de haag en struiken. De puntige doornen prikten pijnlijk door mijn broek. Holde langs de open deur de keuken in en sloot deze zachtjes mogelijk en gluurde hijgend door de vitrage waar de Duitsers waren. Die passeerden schreeuwend en roepend via de steeg het huis. Ik hield me stil. Mijn hart klopte als een bezetene, afwachten maar. De ruimtes achter me moest ik scherp in de gaten houden, misschien was Evert hier toch in het huis. Bukkend liep ik door de gang naar voren en zag door de vitrage van de voordeur, dat die twee links en rechts de straat inkeken. Laten we maar niet hopen dat die twee huis aan huis langs gingen en voor narigheden gingen zorgen. Dat leek me vanuit hun standpunt gezien een logische actie. Die twee Duitsers begrepen nu ook wel dat de kans groot was dat ik in één van de huizen was gerend. Het zag ernaar uit dat het tegenovergestelde waarheid werd. Lachend en slenterend liepen de Duitsers terug. Ik liep weer naar de keuken. Die twee stopten voor de haag. Of toch niet? Een soldaat met een dun snorretje gaf zijn geweer aan zijn maat, pakte zijn pukkel van zijn rug en haalde er een fles uit. Aan de kleur en aan de type fles te zien was het rum. Voor de haag namen ze er allebei een flinke slok van en staken een sigaret op.

‘Wir gehen zurück zum zug.’ Wat had ik een mazzel. Waarschijnlijk was ik toch voor die twee niet belangrijk genoeg. Ik holde de trap op, met de pistool in de aanslag, om zeker te zijn dat Evert er niet was. Was hij er wel, dan had hij die Duitsers wel gewaarschuwd. Als je in het verzet zat, moest je alles checken en jezelf ervan overtuigen, de vijand laten zien dat jij sterker en slimmer was. Voorzichtig bekeek ik, met mijn wapen in de aanslag, alle kamers, op zolder, alle hoeken en gaten, achter gordijnen, geheime luikjes. Boven was niemand. Dit riante huis werd niet meer bewoond, geen meubilair, niets meer, waarschijnlijk geplunderd. Door wie? Rustig liep ik naar beneden, checkte voorzichtig het toilet en de aangrenzende kamers. In de huiskamer ontladde ik mijn pistool en schoof het achter mijn riem. Mijn hart begon te bonken van boosheid. Een plas bloed had zich ruim naast het knulletje verspreid, had de weg tussen de naden van de plankenvloer gevonden. Zijn ogen staarden in het niets. Het laatste uur van zijn leven was een ramp. Hij werd geschopt, kreeg weer wat hoop, dat hij misschien

weer bij zijn ouders werd gevoegd. Hoe rampzalig de eindbestemming ook was. In zijn korte leven, waar hij dagelijks met oorlogsdreiging werd geconfronteerd, waarvan het laatste drie jaar reëel was. In zijn voorhoofd zat het gat waar de kogel doorheen was gegaan. Mijn tranen kon ik niet meer bedwingen, pakte de nog warme handen van het knulletje en hield die tegen mijn betraande wangen aan.

‘Ik weet je te vinden Evert, laffe moordenaar. Een knul van bijna twaalf het leven te ontnemen. Hier kom je niet mee weg, je gaat eraan. Ik schiet je kapot,’ zei ik luid tegen mezelf.

Evert liep verder door het Spanderswoud, nam grotere stappen. Mijn adem was rustig, moest ook wel. Het was oppassen geblazen dat hij mijn adem niet, door het maanlicht, in de bevroren nacht zag. In de verte hoorde ik dat er een auto op de weg tussen Hilversum en Bussum passeerde. ‘s Nachts reikte het geluid verder. De snerpemde uitlaat leidde het geluid van krakende takjes mooi af. Daar maakte ik gebruik van en maakte even een sprintje naar een gedeelte waar veel bomen stonden. Hij liep vijftig meter bij mij vandaan. Aan zijn looppas merkte ik dat hij toch haast had. We kwamen bij de boswachtershut van Ko Sluiter, die vijftien jaar geleden aan suikerziekte was overleden.

Ko was een markant figuur uit Het Gooi met een witte baard en had veel weg van kapitein Edward John Smith van de Titanic. Ko hield van dit bos. Hij werd door scholen in de weide omtrek regelmatig uitgenodigd. Ko kon mooi en boeiend over het Spanderswoud vertellen. Uit respect voor hem, liet men deze forse hut staan als een monument. De rommelige scheve bouwstijl, gemaakt van bij elkaar geraapte planken van verschillende maten, kwamen allemaal uit het Spanderswoud. De hut stond mooi in deze omgeving, of het zo was gegroeid. De hoge hut leek gammel, met een deur en daarnaast een raam, maar dat was het niet. Het was solide, met een degelijke constructie, die alle stormen had overleefd.

Evert liep naar het hut toe en ik zag dat hij met een sleutel de deur van de hut openmaakte. Hoe kwam hij aan die sleutel? Zover het mij bekend was, had alleen de vrouw van Ko die. Evert ging naar binnen. Ik wachtte af, een licht werd binnen ontstoken. Zachtjes liep ik, maar wel snel en behoedzaam naar het raam waar struiken voor

stonden. Eerst wilde ik weten wat hij daar te zoeken had. Ik gluurde naar binnen. Het flakkerende felle licht kwam van een behoorlijke olielamp. Zijn silhouet was spookachtig. Evert zette de lamp op de grond en stond met zijn rug naar me toe, daarom kon ik wat hoger op mijn hurken zitten. Hij trok met veel gekraak een luik open, dat verbaasde me.

In de zesde klas van de lagere school gingen we een middagje het Spanderswoud in op uitnodiging van Ko. Evert was daar ook bij. Ko vertelde met veel passie over het bos, en vroeg, naar een willekeurige leerling wijzend, wat voor soort boom het was achter hem, en als je het niet wist, maakte hij altijd een grapje, waar iedereen om moest lachen. Het was met hem altijd leerzaam, door hem was ik van het Spanderswoud gaan houden. Ko liet ook zijn boshut zien, waar hij rondom op zithoogte allemaal luikjes had gemaakt om het bos te bekijken. Ook op het dak was een schuifluik met een eenvoudige houten schuifladder. Vooral 's nacht bestudeerde hij de dieren. In zijn hut stond een werkbank, een kast met ingeblikt etenswaar, een petroleumstelletje voor als hij niet thuis at, zodat hij hier zelf kon koken en koffie zetten. Maar een luik naar een kelder, kon ik me niet herinneren. Er was toen geen kelder, daar was ik honderd procent van overtuigd.

Evert nam de olielamp, stapte ergens op, zo de kelder in. De dalende verlichting wierp enge schaduwen tegen de wanden. Ik concentreerde op ieder geluidje wat hij daar in de benedenruimte te zoeken had. Ik rilde door de spanning, niet door de kou. Mijn leren pilotenjack met bontkraag was warm gevoerd, dat hield de kou wel buiten. De hut werd weer verlicht. Ik liet me direct weer zakken. Hij kwam weer naar boven met een paar doosjes in zijn handen. Ik herkende het, munitie. Mijn nieuwsgierigheid werd dubbel geprikkeld. Hij deed de lamp uit, zachtjes maakte ik dat ik weg kwam en rende sluipend naar een boom. Daar onder het raam, ondanks de struiken en het maanlicht, ontdekte hij me zo.

Evert kwam rondkijkend naar buiten, deed de deur op slot en nam dezelfde route weer terug. In plaats van hem weer te achtervolgen, wachtte ik een kwartier. Mijn plan om hem goed te grazen te nemen moest maar even wachten. Bij het verzet werd me ook geleerd, om zaken niet overhaast te doen. Het was vooral de kunst de situatie, al stond je onder zware druk, onder controle te houden.

Buiten de nachtelijke enge bosgeluiden om, was er verder niemand. Om mezelf daarvan te overtuigen liep ik bukkend en zo dicht mogelijk, om mij heen kijkend, een rondje om de boshut, gebruikmakend van het maanlicht. Voor hetzelfde geld hield Evert mij ergens achter een struik in de smiezen. Weer bij de deur rammelde ik zachtjes aan de deurgreep met daaronder een stevig slot. Het was een exemplaar van een goede kwaliteit, die kreeg je nooit van je levensdagen zonder gereedschap open. Het raam kon niet open. Terwijl ik nadacht, keek ik om me heen, naar de schaduwen van bomen, die leken te bewegen, terwijl er geen zuchtje wind stond. De heerlijke koude boslucht prikkelde me neus, wat mij veel energie gaf. Het luik, het luik op het dak. Ik liep een stukje terug, bestudeerde het hellende dak, dat met dakleer was bedekt. Het dak begon ongeveer tweeënhalve meter van de grond af en dat was voor een boshut best wel hoog, met bovenaan in het midden van de nok het luik. Ik zocht iets om op het dak te komen, dat was niet zo moeilijk, er lagen nog genoeg afgezaagde boomstronken, nog van Ko waarschijnlijk. Ik zocht er één uit, rolde die naar de achterkant van de hut en ging er op staan, zakte door de knieën en duwde mij met alle kracht omhoog. Het lukte me net niet, was toch te hoog. De andere boomstronken waren nog kleiner. Ik zocht achter de hut een andere boomstam, waar geen maneschijn was. Keek om mij heen of er niemand aankwam en knipte de zaklantaarn aan. Het was maar een paar seconden, dat was voldoende en ik knipte het direct weer uit. Deze boomstam was precies goed. Al vroor het, en had ik ook nog een dikke warme wollen trui onder mijn pilotenjack aan, zweette ik op me rug. Mijn handen waren koud en ik wreef deze warm. Ik zag mijn adem. Oppassen dus! Ik rolde de boomstam naast de andere en ging er op staan, even door de knieën en hoppa, veerde omhoog, gooide mijn rechterbeen op het dak en door me veel te bewegen en door mijn vingers tussen kieren van plankjes te klemmen, kreeg ik mijn hele lijf op het dak. Het dak was groen en sommige plekken glad van het mos, maar ik kon toch nog vrij gemakkelijk, ondanks de schuinte, bij het luik komen, dat er ook smerig uitzag. Aan de binnenkant was een handvat, dat wist ik nog, daar had ik nu niets aan. Met veel gerommel probeerde ik het open te krijgen, het lukte niet. Het luik was al die jaren niet meer geopend natuurlijk. Ik zag dat mijn plannetje in duigen viel. Ik hield me even stil en observeerde de omgeving. Door mijn geklooi ontging me wat er in de omgeving gebeurde. Een leermoment dus. Buiten de

bosgeluiden van de dieren om, zag ik niemand. Waren de geluiden wel van dieren? Ik keek om me heen, mijn hart ging tekeer. Het bos geurde naar vrieskou. We moesten verder, hoe dan ook. Ik moest het weten, wat onder het geheime vloerluik zat, anders sloeg ik gewoon beneden de ruit in. Nadenkend keek ik weer om me heen. Het bos zag er op deze hoogte veel overzichtelijker en schoner uit en begreep nu ook waarom Ko dit luik had gebouwd. Ondanks de vele bomen reikte het uitzicht aanzienlijk verder.

Ineens zag ik twee bewegende zaklantaarns. Verdomme. Ik dook naar de andere zijde van het hellende dak. Met mijn kruin net over de nok heen. Het waren twee mensen, die nogal luid met elkaar spraken. De zaklampen bewogen mee op het ritme van hun gesprek. Ik maakte me zo klein mogelijk en hield mijn adem zo veel mogelijk in, om het niet door de vrieskou zichtbaar te maken.

‘Warum hast du es mir nicht vorher gesagt?’ Het klonk verwijtend met een harde stem. Verdomme, een Duitse soldaat. Laten we maar hopen dat er niet meer waren.

‘Es tut mir leid, hauptman.’ Het was Evert die antwoordde. Die twee waren te druk om op het dak te letten. Er werd aan het slot gerommeld. Beide heren gingen naar binnen. De hauptman sprak verwijtend tegen Evert, maar ik kon het gesprek niet woordelijk volgen. Aan het gepiep en gekraak hoorde ik dat het luik op de vloer werd geopend. Ik hield me doodstil. Iedere hoorbare beweging kon mijn aanwezigheid verraden, dan was het afgelopen met me. Ik voelde of mijn houding zo was, dat ik mijn pistool snel en rap kon pakken. Een harde klap, het luik werd neergelaten. Die twee waren snel weer buiten en deden rammelend de deur op slot.

‘Morgen früh um zehn Uhr, nicht früher und nicht später, verstanden?’

‘Jawohl hauptman.’ Wat was Evert toch een bangerik voor die Duitse officier, een laffe onderdanige klootzak, die wel in staat was een jongetje van elf dood te schieten. Het zal me niets verbazen dat hij er meer had omgebracht.

De beide heren zwegen plotsklaps. Er werd wat gerommeld met sleutels. Ik hield me stil en hield me zichtbare adem in. Er werd wat onverstaanbaar met elkaar gesproken en beide heren vervolgden, zonder hun zaklantaarns aan te knippen, hun weg weer terug. Mooi. Ik rommelde zachtjes aan het luik, dat niet meegaf. Door de ongebruikte jaren, was er zoveel troep en bladeren tussengekomen. Als ik mijn hand maar tussen de schuif kon krijgen. Na een

kwartiertje rommelen met mijn zakmes tussen de gleuven, lukte het me om het luik in zijn geheel open te krijgen. Door de inspanning ademde ik sneller. Even de omgeving checken of er kapers op de kust waren. Ervan overtuigd dat er niemand was, knipte ik mijn zaklamp aan. Hoe kwam ik beneden? De ladder van Ko was er niet meer, kon moeilijk zo naar beneden springen. De kans dat ik wat brak was dan wel groot, maar die pech had ik niet, er stond een tafel schuin onder het luik. Als ik me naar beneden liet zakken en aan de rand van het luik bleef hangen, dan was de tafel ongeveer een meter onder mijn schoenen vandaan. Zo gezegd, zo gedaan. De tafel kraakte toen ik er opkwam en ik sprong direct op de vloer, bukte meteen en keek naar buiten. Bleef voor alle zekerheid vijf minuten zitten of die twee mij niet hadden gehoord, dan werd ik direct hier afgevoerd. Nu moest ik voortmaken, wie weet, kwamen die twee straks weer terug. Het luik was afgesloten door een hangslot. Ik keek naar de werkbank van Ko. Het gereedschap hing er allemaal nog en nam een koevoet die op de werkbank lag. Daar hoorde het niet te liggen trouwens, dit stuk gereedschap werd hoe dan ook vaker gebruikt. Met een harde ruk en een hoop gekraak had ik het slot los en het luik open. Deed mijn zaklantaarn aan en scheen naar beneden. Op de vloer lagen losse planken op de bosgrond. Het rook er muf. Er stond een krukje op de keldervloer, liet me daarop zakken. Ik schrok wat er allemaal lag en hoe groot de ruimte was. Ik kon er staan. Het was ongeveer drie meter breed en een hutlengte lang. Aan weerskanten stond een stelling. De planken stonden vol met munitie voor een *Mauser*, zowel voor het pistool en geweer, ook dozen vol munitie voor de *Walther; Sturmgewehr*. Alles stond goed geordend en gesorteerd. Op de grond stonden in de gehele linie kisten met *stielhangranate*. Geschrokken stond ik op, pakte de koevoet die naast het luik lag en wrikte voorzichtig een van de kisten open. De kist was vol met gebruiksklare munitie, met als doel de medemens te doden. Aan de andere kant stond op planken munitie voor tankwapens. *Panzer III*, het was met houtskool opgeschreven. De hele kelder stond vol. Ik liep het rijtje langs en scheen met de zaklantaarn naar de hoek, waar vijf blikken stonden opgestapeld, het leek op conservenblikken. Verdomme, het zal toch niet zo zijn. Op het etiket stond in witte letters op een blauwe achtergrond dat het *gifgas* was, daaronder in een blauw rondje een witte doodskop, daaronder in witte letters met een rode achtergrond *Zyklon B*. Blauwzuurgas. Ik sloeg van ontsteltenis mijn hand tegen

me mond. De mooie respectvolle boshut van Ko was een geheime mini-opslag voor de Duitsers. En dan te bedenken dat Evert hier met een olielamp naar beneden ging. Als dit de lucht in ging samen met de olielamp...BANG!!! Het luik klapte met een knal dicht, van schrik liet ik mijn zaklamp vallen en viel achterover. Verdomme, domme zak dat ik was. Ik was zo geconcentreerd wat ik had ontdekt, dat ik niet meer op de omgeving had gelet. Een levensbedreigende fout. Het was aardedonker, alsof ik in een graf lag.

‘Ik had je allang in de gaten dat je me achtervolgde, zelfs in Hilversum al, slimmerd.’ Het was Evert. Hoe wist hij dat? Was ik misschien te onvoorzichtig? Ik reageerde niet, maar kreeg het benauwd en moest mijn engtevrees onderdrukken. In deze enge donkere ruimte was ik mijn oriëntatie geheel kwijt. Nu eerst mijn zaklamp zoeken, bukte en ging op de tast op zoek over de houten vloer.

‘Het valt me op dat je nu niet zoveel praatjes hebt.’ Evert lachte, genoot van de situatie. Ik had geen behoefte om daar op in te gaan. Eerst licht, daarna moest ik gaan nadenken hoe ik hier heelhuids weer uitkwam. Ja hebbes, de batterijen lagen eruit, de schroefdop was losgeschoten. Boven me hoorde ik geschuif. Er kwamen ineens streepjes licht door de kieren van het luik en door de plankenvloer heen. De petroleumlamp werd aangestoken. Ik tastte verder en vond, mede door de lichtinval, de drie dikke batterijen en de schroefdop, voelde of de plus wel naar binnen wees. Klaar, licht. Nu was ik aan de beurt. Hoe kwam ik uit deze benarde situatie? Ik was van plan nog niets te zeggen. Eerst pure concentratie. Kijken wat hij allemaal van plan was. Niet in paniek raken. Hij zal me niet neerschieten, dan maakten we met zijn allen een eenmalige tocht met hut en al naar Onze-Lieve-Heer.

‘Was hast du vor?’ Met zijn tweeën dus. De hauptman liep hoorbaar heen en weer.

‘Ich denke, beruhige dich,’ zei hij nogal luid tegen de hauptman. Het leek of hij nu de touwtjes in handen had.

‘Mach ihn fertig, wir haben wenig Zeit!’ Nee, toch niet, de hauptman was de baas. Zijn laarzen stampten over de vloer. Er zat een behoorlijke kier tussen de twee planken, gelukkig maar. Door mijn hoofd van links naar rechts te bewegen, kon ik de ruimte overzien wat zich daar allemaal afspeelde. Evert leunde tegen de tafel. De hauptman stond stil.

‘Lass ihn hochkommen.’ Door de kieren heen kon ik me

concentreren. De Duitser kon ik goed zien. Deze officier had een opvallend gezicht en voorkomen, zijn kop vergat ik nooit meer van mijn leven, zal altijd in mijn geheugen gegrift blijven. Shit! De hauptman haalde zijn pistool uit zijn holster, en laadde die door. Het zweet gutste van mijn gezicht. Ik werd doodgeschoten, waarschijnlijk buiten bij een boom, morgen werd ik dan gevonden. Pottenkijkers konden zij niet gebruiken. Mijn hersenen draaiden op volle toeren. Ik kon het luik open gooien en één van die twee met mijn pistool uitschakelen. Maar nogmaals, schieten in een munitiedepot leek me niet verstandig.

‘Öffene die Luke.’ Door de kier heen zag ik dat de Duitser zijn pistool op het luik richtte.

‘Wahrscheinlich hat er auch eine Waffe.’ zei Evert. De Duitser knikte.

‘Schießen Sie hier natürlich nicht.’ De hauptman schudde zuchtend van nee. Hij vond het waarschijnlijk een domme opmerking van zijn Nederlandse ondergeschikte collega.

‘Dort mit ihm an die wand,’ en knikte naar achteren. De Duitser was wel een potige vent. Ik overwoog mijn kansen en mogelijkheden. Zij spraken met elkaar alsof ik er niet was. Voor de hauptman was ik allang dood, alleen de trekker straks nog overhalen en klaar was Kees. Van Evert wist ik het nog niet of hij mij met zijn grote smoel zo dood kon schieten. We kenden elkaar al ons hele leven. Wij waren van dezelfde leeftijd. Er werd boven me gerommeld. De tijd was te kort om een goed wijs plan te bedenken. Toch moest ik proberen de situatie boven naar mijn hand te zetten. Mijn doel was natuurlijk, hoe dan ook, hier levend uit te komen. Ik deed mijn hand achter me om mijn pistool onder mijn riem weg te pakken, daar zat het niet. Verdomme, verdomme. Ik was het kwijt geraakt. Verloren. Of het lag met het geklauter nog op het dak? Of het lag tijdens mijn sprong hier boven op de vloer? Maar dan hadden die twee hierboven het allang gevonden. Ik had geen tijd meer om een plan te bedenken. Het luik werd met een hoop gepiep en gekraak geopend. Het licht viel naar beneden. Daar stond een officier in vol ornaat, strak in het pak. Ik keek in een paar ogen, die mij strak en onbeweeglijk aankeken. Daar stond wel iemand met aanzien. Met alle kracht in mij gooide ik de koevoet zo hard mogelijk naar hem toe, zodat hij die niet meer kon ontwijken. De klauw kwam precies op zijn keel terecht, het bloed spoot eruit. Hij greep naar zijn keel, viel achterover en begon hard te rochelen. Nu

moest ik snel handelen, stapte op het krukje en met alle kracht wat ik had sprong ik naar boven. Evert was overrompeld. Ik schopte zijn pistool uit zijn handen, sprong boven op hem en we vochtten met elkaar als mannen die elkaar al jaren haatten. Ik sloeg hem zo hard mogelijk op zijn arrogante smoelwerk.

‘Vuile kindermoordenaar,’ schreeuwde ik hem toe. Een paar tanden had ik bij hem los geslagen. Tijdens het gevecht hield ik de Duitser in de gaten, die probeerde recht op te staan om zijn pistool te pakken die onder zijn lichaam was gerold. Met een sprong dook ik op hem en graaide het pistool onder hem vandaan. Hebbes, draaide me om en zag dat Evert van de gelegenheid gebruik had gemaakt om zijn wapen te pakken.

‘Je gaat er aan,’ zei hij slissend en schoot mis. Ik dook weg achter een stoel, wat een lul.

‘Niet schieten Evert, de munitie onder ons.’ Hij probeerde zo snel mogelijk op te staan, te langzaam. Ik schoot een kogel precies tussen Evert zijn ogen en hij klapte als een zoutzak in elkaar. De hauptman bewoog niet meer, hij was ook dood.

‘Es tut mir leid,’ glimlachte ik naar hem, ‘maar niet heus.’ Ik wierp een blik naar het ondergrondse munitiedepot. Wat had ik een ongekend risico genomen om hier te schieten.

Ik poetste het wapen schoon met mijn zakdoek. Pakte de rechterhand van de hauptman, legde zijn vingers stevig om de kolf heen voor zijn vingerafdrukken, met zijn wijsvinger bij de trekker. Het moest lijken of zij elkaar hadden afgemaakt, pakte de koevoet, liet het bloed zitten, poetste zoveel mogelijk wat ik had aangeraakt. Liep er mee naar Evert, om zijn vingerafdrukken erop aan te brengen en legde het terug naast de dode officier. Draaide de petroleumlamp uit en liep naar buiten en zocht met de zaklantaarn mijn pistool, die op het randje van het dak lag. Ik keek om mij heen. De twee pistoolschoten hadden er niet toe geleid dat het onrustig werd in het Spanderswoud. Ik bekeek de hut van Ko. Het was voor hem een dierbaar bezit, het was zijn leven. Menig leerling uit die tijd had herinneringen aan hem, die je niet zomaar vergat. Ik kwam tot een besluit, die ik binnen nog niet had. De handelingen met de twee dode mannen binnen waren zinloos. Het spijt me Ko.

1

Hilversum Groest, lente 1966

‘Is de nieuwe Top 40 al binnen meneer?’ Een jonge knul in een wit T-shirt, een blauwe spijkerbroek stond voor mijn toonbank. Zijn vriendjes stonden hoopvol buiten te wachten. De jongelui wisten ondertussen wel dat ik hen niet met grote getale binnen wilde hebben en dat er buiten gewacht moest worden, vanwege hun luidruchtigheid. Dat begreep ik wel natuurlijk, ben ook jong geweest, dat hoorde eenmaal bij de jeugd om elkaar te overstemmen.

Mijn zaak was een goedlopende zaak. Een begrip hier in Hilversum, met veel vaste klanten en ik wilde niet dat luisteraars bij de luisterbalie werden gestoord. Nu was het niet zo druk. Meneer Beekman, een vaste klant van middelbare leeftijd stond leunend tegen de luisterbalie, met de losse earphones in zijn handen, onnodig krampachtig tegen zijn oren gedrukt. Hij luisterde geconcentreerd naar een jazzplaat. De vijf hoge krukken die voorheen altijd bij de balie stonden had ik weggehaald. Men bleef er maar op zitten en waren niet weg te branden.

De hoed van Beekman lag op de balie en hij friemelde eraan. Hij staarde geconcentreerd naar de draaiende zwarte schijf, waar de lamp erboven zichtbaar op spiegelde en zich golvend mee bewoog. Zijn crèmekleurige pak zag er echt gedragen uit. Zover ik mij kon herinneren droeg hij die altijd. Zijn witte overhemd met een bruine stropdas idem. De zwarte hoornen bril viel het meeste op bij zijn kaal wordende hoofd. Het zal me trouwens een biet wezen wat hij aan had, als hij maar bij mij plaatjes bleef kopen.

‘Jazeker jongeman. Ik geef je een extra velletje mee voor je vriendjes.’ Ik gaf hem een knipoog.

‘Dank u wel meneer Van Woerkom.’ Hij holde de zaak uit en keek voor het winkelraam met zijn vriendjes wie de *stijgers* of de *zakkers* waren en welke artiest of band met stip waren gestegen en wie op nummer één stond.

Iets langer dan een jaar bestond het fenomeen „Veronica Top 40,„. Het was een gedrukte hitlijst die wekelijks in platenzaken in Nederland verkrijgbaar waren. Alle veertig hits werden op de zaterdagmiddag gedraaid bij zeezender Radio Veronica. Ik pakte ook

een exemplaar en wijzigde wekelijks de volgorde van de veertig singles in mijn Top 40 schap. Er waren ook singles bij die zo ver daalden, dat hun succesvolle tijd werden verdrongen door nieuwkomers en niet meer op de lijst voorkwamen. Deze singles verplaatste ik uit het Top 40 schap naar het schap waar de artiesten op alfabetische volgorde stonden. Je had snelle stijgers, zoals *The Beatles*, *Rolling Stones*, *The Searchers*, *Elvis*. Die kwamen al heel snel van niets, direct in de top tien.

‘Geeft u deze elpee maar meneer Van Woerkom.’ Beekman stopte de twee losse earphones met witte krulsnoer in de kleine ronde openingen op de balie. Mijn luisterbalie bestond uit vijf verende pick-ups naast elkaar, met een verhoging ertussen, zodat de klant zelf de platen niet kon opzetten, dat voorkwam dat de naald en de plaat beschadigd werden, en vijf sets earphones. Alle pick-ups konden ook doorgeschakeld worden naar de vier grote luidsprekerboxen, die rondom in de hoeken hingen.

‘*Sidney Bechet* is en blijft wel uw grote favoriet meneer Beekman?’ vroeg ik. Ondertussen stopte ik de elpee respectvol, zonder het te beschadigen of dat er vingerafdrukken opkwamen met een sierlijke zwaai in de hoes.

‘Absoluut, u weet als geen ander meneer Van Woerkom dat ik vrijwel alle platen van deze jazzsaxofonist bij u heb gekocht.’ Uit zijn colbert pakte hij zijn portemonnee en liep naar de toonbank waar de kassa stond. Ik liep achter hem aan en schoof de elpee in een plastic tas, waar de naam Van Woerkom Hilversum in blauwe sierlijke letters en in simpel getekende lijnen dit pand herkenbaar met adres en telefoonnummer op stonden gedrukt. Beekman betaalde.

‘Meneer van Woerkom bedankt dat u deze plaat snel kon leveren.’ Hij dacht even na.

‘Het probleem met mij is, dat ik al zoveel platen van *Sidney Bechet* heb, dat ik mezelf opdring en verplicht voel om alle elpees van deze grote artiest aan te schaffen.’ Hij lachte, zijn bril wipte op zijn neus mee. Handel, dacht ik. Misschien bestelde deze ouwehoer wel een nieuwe elpee?

‘Wilt u toch maar *Back to Memphis* voor me bestellen meneer Van Woerkom? Waarom ook niet.’ Yes, daar deden we het voor. Beekman schoof zijn bril omhoog, gniffelde nog na.

‘Komt voor elkaar meneer Beekman. Normaal is het overmorgen binnen mits het op voorraad is, maar het is een elpee uit 1956, dus

tien jaar oud. Het kan wel langer duren.'

'Het heeft geen haast hoor meneer Van Woerkom. Morgen vertrek ik voor een week voor zaken naar Frankrijk.'

'Ik houd u wel op de hoogte meneer Beekman, komt goed.'

Amicaal deed Beekman zijn hand omhoog en verliet de zaak. Ik had nog meer bestellingen liggen en gaf het telefonisch aan de leverancier door. Ik hoorde gestommel. Sonja kwam naar beneden. Zingend opende zij de trapdeur.

'Koffie, koffie, lekker bakkie koffie, jongens wie wil er een kop.'

Deze hit van *Rita Corita* hoorde ik dagelijks uit haar mond komen als zij koffie kwam brengen. Sonja had haar koffiekannetjes altijd vol, zodat eventuele klanten, als zij dat wilden natuurlijk, ook een bakkie kregen.

Sonja had ik voor het eerst gezien op een zondagmiddag, vier jaar geleden bij Dansschool van Hommel hier in Hilversum op de Middenweg. Zij viel me direct op vanwege haar schoonheid. Het viel mij ook direct op dat zij veel weg had van *Brigitte Bardot* met haar lange blonde wuivende glanzende haren, gave huid, mooi speels fijn gezichtje, gewoon een lekker smoeltje. Ik schatte dat zij ook rond de twintig was net als ik, maar daar kon je je behoorlijk in vergissen. Zij droeg op de eerste dansles een witte strakke jurk, met witte pumps, die haar bruine huid van top tot teen goed accentueerde. Toen de dansleraar door de microfoon riep om een danspartner te vragen, stoven een man of vijf direct op haar af. Alle heren stonden al in de startblokken om op een meisje af te stormen. Dan zag je maar weer wat schoonheid teweeg kon brengen.

Ik was een type, die in dit soort gelegenheden toch in zichzelf gekeerd was en niet direct op meisjes afstormde. Ik was jaloers, dat snelle types zonder blikken of blozen, dat wel konden. Sonja zag mij zelfs niet staan. Ik stapte op een zittend meisje met donker haar af, echt veel keus was er niet meer en vroeg haar ten dans. Toen zij opstond, zag ik dat zij meer dan een hoofd lengte kleiner was, daarom was zij misschien nog niet gevraagd. Direct had ik spijt, dat ik me had opgegeven voor dansles. Ik kon toch moeilijk tegen haar zeggen, dat ik haar te klein vond. Zelf was ik op tien centimeter na twee meter. Maud, zo heette zij, kwam uit Laren. Maud had wel een fijn knap gezichtje, met donkere ogen en was niet echt slank, een beetje mollig zelfs. Zij droeg een blauwe jurk, met een witte ceintuur wat haar molligheid accentueerde. Toch was zij wel een

paar weken mijn vaste danspartner. Wij voelden de quickstep, foxtrot en bij de wals elkaar goed aan, zonder dat wij op elkaars tenen traptten. Wij vielen op. De dansleraar vroeg ons wel eens voor te dansen. Ons lengteverschil was absoluut geen probleem. Het was de bedoeling dat iedereen regelmatig van danspartner wisselde, anders raakte men teveel aan elkaars fouten gewend. Dat deed ik dus ook, zocht naar Sonja en was steeds weer te laat. Zij had al weer een ander. Maud had ondertussen een andere partner gevonden, iemand van haar eigen lengte. Lisa werd nu mijn danspartner. Zij was slank. Een brunette met hoog opgestoken haar, type hooiberg, waar een houten haarpen doorheen stak. Maud was wel een vrolijk type. Lisa niet. Zij kwam uit Blaricum, was een zuurpruim en afstandelijker. Ik had nooit succes met meisjes, terwijl ik op *Alain Delon* leek. Bij de echte Delon vielen de meisjes direct voor zijn voeten. Hij was het symbool van de Franse knappe man. Waar de echte *Alain Delon* voor open stond, was ik toch te gesloten voor, dat hadden de meisjes direct door. Lisa was wel van mijn lengte. Het dansen ging bij het begin wat houterig. Zij was net als ik ook aan haar eerste danspartner gewend. Maar na twee weken was dat geen probleem meer. Lisa vond mij heel goed dansen, dat vond ik ook van haar. Ook met haar moest ik van de dansleraar voordansen. Hij complimenteerde me nog dat ik goed leidde.

Ondertussen vormden er vriendenclubjes, jongens en meisjes die elkaar wel lagen. Sommigen kregen zware verkering. In mijn vriendenclubje van een man of tien, daar was ook Lisa en Maud bij. Helaas geen Sonja. Zij had scharrel met een uilenbal. Gerrit heette hij. Een jongen met een vette kuif, puntschoenen en een grote smoel. Dit heerschap had altijd op iedereen commentaar. Sonja lachte om alles wat hij zei. Als jij op dit soort types viel, veel plezier met hem dan. Sonja viel dus af. Na het dansen bracht ik, zoals het hoorde Lisa naar haar plaats terug, verder niets. Als iedereen van ons clubje bij elkaar zat, ouwehoerden we en maakten veel lol. Er werd bij de bar drinken gehaald en veel gerookt. Ik ging overal als eenling, tussen de gevormde stelletjes zitten en we maakten veel lol met elkaar. Tot mijn aandacht toch op Lisa viel, dat ik dat niet eerder had gezien. Zij was toch wel mooi, die ene keer bewonderde ik haar. Zij was ook een eenling. Lisa sprak met Maud, die ondertussen scharrel had met Ishaan, een Surinaamse jongen. Hij paste beter bij haar lengte. Het was een leuk stel. Lisa merkte dat ik naar haar keek, maar reageerde er verder niet op. Wat mij opviel was, dat zij het niet

onplezierig vond. Die rare hooiberg had zij niet meer, zag er best leuk uit, mooie tanden en ogen, leuk opgemaakt. Ik ging haar anders bekijken, terwijl ik net nog met haar had gedanst. Mijn teleurstelling met Sonja bulderde nog na in mijn hersenpan. Lisa was niet meer zo afstandelijk, droeg een fel gekleurde strakke roze jurk.

De pauze was afgelopen en iedereen moest weer de dansvloer op en we oefenden verder met de samba. Tijdens het dansen keken we elkaar voor het eerst echt aan. Er was een klik. Na afloop gingen de meesten van ons clubje naar een bar hier in de Leeuwenstraat. Dat deed men vaker. Ik was een paar keer mee geweest. Als eenling hing je er toch maar een beetje bij. Eenmaal buiten, achter de dansschool, vroeg Ishaan met zijn Surinaams accent, waar hij voor de lol de nadruk op legde, zodat het als een komische act overkwam. Zijn zwarte ogen rolden dan als knikkers over zijn oogwit, of ik nog een keertje meeging. In de ogen van het clubje was ik wel een gangmaker. Toch wel leuk om dat te horen. Lisa keek mij verlangend aan, dat raakte me en bij de bar aangekomen ging zij snel naast mij zitten. We zoenden elkaar. Op die avond kregen we zware verkering. Mijn ouders vonden haar een keurig net meisje. We waren verliefd op elkaar. Sonja was volledig uit mijn bewustzijn verdwenen. Zag haar natuurlijk op de dansschool, maar verder was er geen affectie. Het gebeurde regelmatig dat alle gevormde paren bij een lang nummer om de drie minuten van partner wisselden. Sonja had in mijn beleving met alle mannen gedanst, behalve met mij.

Lisa zag ik ook wel doordeweeks bij haar thuis in Blaricum op de Windvang. Haar vader was een verzekeringsagent, die graag over zijn beroep vertelde. Ons vriendenclubje ging regelmatig met elkaar uit, Amsterdam, Utrecht, Den Haag, Rotterdam. Op zaterdagavond was er nooit dansles. Dan was er vrij dansen, met schuifelplaatjes, beatmuziek, rock en roll en uiteraard, omdat we het met zijn allen hadden geleerd, de foxtrot, samba, rumba, tango, jive, pasa doble enz...Er werd goed, bijna professioneel gedanst.

Er werd een schuifelplaatje gedraaid *Brenda lee* met *I'm Sorry*. Alle stelletjes waren innig aan elkaar gekleefd. Lisa hield me stevig vast en we keken elkaar verliefd aan en schuifelden heerlijk mee op het zachte ritme van de muziek.

‘Vuile klootzak!!!’ Iedereen schrok ervan, stopte abrupt met dansen, keken om zich heen, wat er aan de hand was. Het was Sonja die haar vriend Gerrit met zijn vetkuif een ongelofelijke klap tegen zijn wang

had gegeven. Die uilenbal kreeg nog een harde tik te verwerken. Alle stelletjes keken elkaar verbouwereerd aan.

‘Hoe durf je me te besodemieteren, Gerrit. Is het iemand van hier? Ik vraag je wat klootzak?’ Ik had met die vetkuif te doen. Zoveel praatjes die hij normaal had, waren nergens meer te vinden. Hij probeerde Sonja met zijn handen te sussen en keek beschamend om zich heen. De dansleraar zette de muziek zachter, er werd toch niet meer gedanst, en kwam snel de dansvloer op.

‘Ik vraag je wat eikel. Is het iemand van hier? Hoelang is het al aan de gang? Is zij vanavond ook hier aanwezig?’ Zij dreigde hem weer een mep te geven, maar Gerrit deinsde achteruit om de klap te ontwijken en gaf een haast niet zichtbare jaknik.

‘Wie is het? wijs haar aan. Nu!!!’ Iedereen keek vragend om zich heen. Wie was het? Eerlijk gezegd vond ik het ook wel spannend. De dansleraar legde zijn handen op hun schouders en sommeerde zachtjes om buiten deze zaal verder te spreken. Hielp niet. Gerrit zweeg, deed even niets, draaide zich naar ons toe en wees naar onze richting. Ik keek waar hij naar wees, of er een meisje achter ons stond, daar stond niemand en ik keek Lisa gniffelend aan, wie hij eigenlijk ermee bedoelde. Toen zag ik dat Lisa huilde. Haar gezicht was vuurrood en helemaal bezweet, vooral haar bovenlip. Vele ogen keken ons aan.

‘Het spijt me Rob, het spijt me.’ Lisa gaf me een vluchtige kus op mijn wang, draaide zich om, liep naar Gerrit, pakte hem bij zijn arm en samen liepen zij zwijgend de dansvloer af. Vele ogen volgden hun in stilte. Lisa en Gerrit pakten hun jassen uit de garderobe en verdwenen. Ik heb nooit meer iets van haar en Gerrit vernomen.

2

‘Ja lekker schat, een bakkie koffie gaat er wel in.’ Sonja had het dienblad met de koektrommel, kop en schotels, koffiemelk, suikerpotje en lepeltjes op de toonbank gezet. Alles in Boerenbond. Het was een afschuwelijk lelijk servies van Sonja’s tante uit Loosdrecht. Ons huwelijkscadeau. De hele keuken stond er vol mee. Sonja keek om zich heen, wierp een blik naar buiten of het druk was op de Groest, schonk ondertussen twee kopjes in. Uit de trommel pakte ik twee Bastognes voor ons beiden.

‘Geen klanten, zozo, de zaken gaan slecht Rob.’ Dat was haar standaardzin als er geen klanten waren. Wij waren ondertussen een jaar getrouwd. Zij gaf me een kus op mijn linkerwang.

Ik wilde na dat akkefietje op de dansvloer naar Sonja toe lopen, maar durfde het niet. Hoe fel zij op die vetkuif reageerde, hield ik me toch maar even op de achtergrond. Terwijl onze situatie fiftyfifty was en allebei waren besodemieterd, trok ik haar lot meer aan dan bij mezelf. Ik dacht na, dat ik het nooit had gemerkt dat Lisa met die vetkuif omging. Ik observeerde Sonja en had medelijden met haar. Hoe kwetsbaar zij en trillend als een bang vogeltje daar stond in haar rode strakke jurk. Hield haar handen met mooi strak gelakte rode nagels tegen haar wangen en staarde naar de dansvloer. Haar vriendinnen van hun groepje gingen om haar heen staan. De dansleraar liep hoofdschuddend weer terug naar zijn plek achter de geluidsapparatuur en zette het volume weer hoger. Hij had dat soort liefdesgevalletjes wel vaker meegemaakt.

Er werd weinig gedanst na dit akkefietje. De meesten liepen naar hun plaats terug om het gebeuren te laten bezinken. De dansleraar zette als achtergrondmuziek een rustig plaatje op met barmuziek. Ishaan en Maud stonden ineens voor me en waren zichtbaar aangeslagen door deze situatie. Ik kreeg een kus van Maud en Ishaan legde zijn hand op mijn schouder. Vriendschappelijk legde ik mijn handen op hun schouders en bedankte deze twee lieve mensen voor het medeleven en dat ik het wel zal overleven en het even moest laten bezinken. Ishaan wilde mij een drankje aanbieden, dat hoefde niet gaf ik aan. Mijn aandacht ging toch richting Sonja. Ishaan en Maud liepen richting de bar. Ik zag dat het groepje van Sonja haar ook naar de bar begeleidde en een drankje voor haar

bestelde, om bij te komen van de schrik.

‘Jongens, laat me met rust alsjeblieft,’ zei Sonja tegen hen. Begripvol lieten zij haar alleen met een schouderklopje of een kus. Enkelen van mijn groepje liepen achter me aan toen ik naar de zithoek liep. Mijn blik was magnetisch naar haar toe getrokken. Eigen schuld dikke bult als je met een figuur als Gerrit omging. Lisette, ook van mijn groepje, kwam naast me zitten en vertelde dat zij het wel had verwacht van Lisa. Zij had haar al een keer met Gerrit gearmd in Bussum zien lopen. Lisette gaf me een kus, en fluisterde dat ze mij wel even met rust liet. Sonja draaide aan haar glas en staaarde ernaar. Zij zat daar. Ik liep naar de bar toe, was zelf ook ontdaan door de situatie. Was toch wel gek op Lisa. Ik bestelde een colaatje, nam plaats en hield haar vanuit mijn ooghoeken in de gaten. Hoe je het ook bekeek; wij waren wel slachtoffers, maar wel erg naïef. Het was wel zo dat ik aan Lisa begon te hechten. Dit had ik toch niet van haar verwacht. Wij kwamen bij elkaar over de vloer. Ik nam een slok van mijn cola, die mijn droge keel behoorlijk prikkelde. Sonja gaf niet de indruk dat zij mij zag.

‘Sorry wat er gebeurd is. Het is voor mij ook een verrassing Sonja,’ zei ik tegen haar en nam om een houding aan te nemen een grote slok van mijn colaatje. Alsof zij uit een soort roes kwam, schrok zij. Een zachte glans lag in haar bruine ogen, als restanten van een huilbui.

‘Oh, Rob toch. Wij zijn allebei goed besodemieterd hè?’ zei ze en hield haar hoofd even schuin om haar gevoel jegens mij te bevestigen. Dat zij mijn naam nog wist. Omdat zij alleen wilde zijn, dronk ik mijn glas leeg en wenste haar sterkte.

‘Dank je wel Rob. Jij ook natuurlijk. Sorry dat ik niet zo spraakzaam ben.’ Haar stem was mooi, helder, zacht. Deze zin vergat ik nooit meer.

Ik wilde naar huis. Had het hier wel een beetje gehad. Voelde me somber, was behoorlijk teleurgesteld in Lisa. Liep naar de garderobe en pakte mijn jas, deed nog even een plasje. Buiten snoof ik mijn longen vol met frisse lucht, dat deed me goed. Ik had de auto van mijn vader bij me, stapte in, startte de motor, reed het grindpad achter de dansschool af, toen ik Sonja in het schijnsel van de koplampen zag lopen. Zij moest dan vlak achter me aan zijn gegaan. Op de Middenweg reed ik langzaam en bekeek haar slanke figuurtje. Haar schoonheid, hoe elegant zij daar liep. Hoe de wind zachtjes met haar mooie lange blonde haren speelde, toen zij plots omdraaide

en mij aankeek. Ik stopte. Haar ogen schitterden als sterren in de nacht, verlicht door de autoverlichting. Zonder er verder over na te denken, over waarom, het gebeurde gewoon, seinde ik twee keer met mijn verlichting. Sonja stond daar met haar handen in de jaszakken gestoken. Ik schrok zelf van mijn actie. Op haar hakjes tikkend kwam zij naar me toe, opende de rechterportier en ging naast me zitten. Wij staarden elkaar een tijdje aan. Haar mooie glimlach met blinkende witte tanden. Ik schakelde de auto in zijn versnelling en we toerden eerst zwijgend Het Gooi in tot diep in de nacht. Het was voor ons allebei na deze heftige avond de mooiste autorit en avond van ons leven.

‘Beekman is net weg.’ Sonja reageerde met een licht knikje en liep swingend naar de bak met singles en haalde bij de letter P *Elvis* eruit, haalde handig het plaatje uit de hoes, legde het op de draaitafel bij de luisterbalie, draaide de volumeknop wat harder en *Its Now Or Never* schalde uit de luidsprekers. Ik nam een paar slokken koffie en keek naar Sonja. Ik zag haar weer voor mijn auto staan. Zij bestudeerde de hoes van *Elvis*, haar slanke lichaam bewoog mee op het ritme. Op dit soort momenten als het rustig was in de zaak, liet ik mijn leven wel eens de revue passeren. Ik kon wel zeggen dat alles op rolletjes liep en dat ik daar dankbaar voor was.

Ik was hier in 1942 op de Groest in Hilversum boven de platenzaak geboren. Mijn ouders Hans en Marja van Woerkom waren in deze winkel, met de woning boven in 1930 begonnen. Zij waren respectievelijk dertig en tweeëndertig jaar oud. Mijn moeder was de oudste. Met weinig beginkapitaal verkochten zij radio's en lampen. Later werden de 78-toerenplaten bijgevoegd. Het assortiment was vrij beperkt. Alleen Nederlandse artiesten en bigbands, zoals *The Ramblers*, *The Millers*, *Louis Davids*, *Lou Bandy*. De zaken gingen goed, terwijl er best wel concurrentie was. Er waren platenzaken met een veel breder assortiment, zoals die in de Kerkstraat en op de Stationsstraat. Om toch te blijven bestaan moest hun assortiment op dat onderdeel natuurlijk uitgebreid worden met meer buitenlandse artiesten zoals *Billy Holiday*, *Louis Armstrong* en klassieke muziek.

Tijdens de oorlog gingen de zaken slecht. Voor de handel waren het magere jaren. Wasplaten kon je niet eten. Mijn ouders waren de oorlogsjaren goed doorgekomen. Als oorlogskind had ik weinig van

de armoede gemerkt. Als ik maar te eten kreeg, vonden mijn ouders. Ik kwam niets te kort. Na de oorlog in de jaren vijftig kochten zij na vijfentwintig jaar huur, dit pand. De zaken floreerden. Het assortiment werd uitgebreid met pick-ups, bandrecorders en betere buizenradio's.

Na mijn HBS studie aan de Jonkerstraat, had ik het qua studie wel gezien. Ik was ook geen geweldige leerling. Met de meeste vakken had ik de grootste moeite. Met hakken over de sloot was het mij toch gelukt om mijn diploma te halen. Mijn ouders hadden dat snel door. Ik was opgegroeid met deze winkel. De herkenbare geur van kunststoffen van nieuwe radio's en bandrecorders, noem maar op. Regelmatig hielp ik in de zaak om grammofonplaten, die binnenkwamen aan te vullen of te ordenen, dat vond ik leuk werk. Mijn vader was gemakkelijk. Hij vond het niet erg als ik een pittig rock-'n-roll plaatje opzette. Hij was een gezellige, aardige humoristische man en rookte altijd dikke bolknakken. Als ik hem wel eens vroeg hoe mijn ouders de oorlog waren doorgekomen, dan zweeg hij daarover, keek mijn moeder aan en zei dat we maar over gezelliger onderwerpen moesten hebben. Ik wilde het eigenlijk wel weten. Als kind kreeg je weinig van de oorlog mee.

Hij droeg, daar kon je hem in uittekenen, een grijs pak, een wit overhemd en had een ruim assortiment aan verschillende kleuren stropdassen. Hij had grijs haar, van boven werd het behoorlijk dunner. Mijn vader leek veel op *Kees Schilperoort*, met dezelfde grollen en grappen. Hij huurde in 's-Graveland op Zuidereinde een garage om zijn kindje, een zwarte Ford Vedette uit 1952 te stallen. De wagen zag er gloednieuw uit. Als het mooi weer was dan reden we gedrieën een rondje door Het Gooi. Mijn moeder had dan een mand vol met broodjes, koffie en frisdrank bij zich.

Mijn moeder, die slank was en zich modisch kleepte en de nodige make-up gebruikte, zag er altijd verzorgd uit en verstopte haar grijze haren onder een donkere spoeling. Zij was een rustig type en hielp in de zaak als het druk was, vooral op de zaterdagmiddag, dan werd de luisterbalie vooral door de jeugd druk bezet. Wij hadden veel vaste klanten die veel bij ons kochten. Bij bestellingen bracht ik wel, vooral bij de ouderen hun bestelde grammofonplaat op de brommer of fiets naar hun huis.

Toen ik ouder was en mijn rijbewijs had, nam ik soms de taak van mijn vader over en bracht in zijn Opel Record, de door hem gerepareerde apparatuur bij de mensen thuis. Dat soort service werd

door de klant gewaardeerd. Vanaf de lagere school was ik altijd bij de zaak betrokken en hielp mijn vader tussen het huiswerk door. Toen ik ouder was, wist ik hoe de inkoop werkte en had ik mijn gekregen op het gehele assortiment. Toch had ik niet de intentie om in de zaak van mijn vader te werken. Het was meer een hobby. De heerlijke sfeer van die tijd, in combinatie met de zoete geur van grammofoonplaten en geluidsapparatuur, daar ging het mij om. Altijd met muziek bezig te zijn met een lekkere beat. Mijn vader vroeg tijdens mijn studie regelmatig hoe ik over de toekomst dacht, dan haalde ik mijn schouders op. Schouderophalen was een slechte raadgever, dan kreeg ik wel een preek van hoe of wat, dat ik daar niet zo licht over de toekomst moest denken. *Aan onverschilligheid kopen we niets voor*, zei hij dan. Hij wilde weten welke richting ik op wilde. Daarna werd er niet meer over gesproken. Aan de manier waarop hij zijn sigaar rookte, hoorde ik dat hij zich aan mijn antwoorden stoorde. Eerlijk gezegd had ik tijdens mijn studie daar nooit aan willen denken. Enkelen van mijn vrienden hadden hun pad al uitgestippeld. Die werden waarschijnlijk ook door hun ouders veel meer gestimuleerd. Maar wat voor richting gingen zij dan op? Deze vraag werd ook door verschillende leraren gesteld. Werken in de zorg, administratief medewerker, grafisch ontwerper, noem maar op. Ik beantwoordde de vraag dat ik journalist wilde worden. Dat ik eerst mijn sporen wilde gaan verdienen bij een regionale krant, zoals *De Gooi- en Eemlander*. Later bij een landelijk dagblad, of het blad nu links of rechts was georiënteerd, die politieke keuze had ik nog niet gemaakt. Sommigen keken me fronsend aan. Het was natuurlijk een stom ongefundeerd antwoord dat ik gaf. Het kwam zo ineens bij me op.

Na mijn studie besloot ik eerst op vakantie te gaan en daarna zocht ik wel werk. Ik besepte drommels goed dat ik toch aan de bak moest. Op zich geen slimme zet. Want veel studenten zochten direct werk met hun verse diploma op zak. De mogelijkheid dat veel banen dan waren weggekaapt was groter. Tijdens het opsteken van een bolknak begon mijn vader er weer over. Hij wist dat ik toch niet meer mijn studie ging vervolgen en vertelde mij, dat hij waarschijnlijk een baan voor me had. Mijn adem stakte, was verbouwereerd. Mijn vader vond mijn reactie hilarisch. Ik, Rob van Woerkom, leek enigszins op *Alain Delon*, zwart haar, geen vetkuif, licht snorretje, blauwe ogen, was altijd wel in voor een geintje, niet echt een versierder, had waarschijnlijk een baan. Mijn vader de goedheid

zelf, maar op dat moment keek hij ernstig.

‘Beste Rob, iedereen heeft zijn sterktes en zijn zwaktes. Jij hebt voldoende sterktes. Hoe jij met veel passie in de zaak helpt. Maar de zwaktes hebben het afgelopen jaar wel de overhand. Je hebt totaal geen moeite gedaan om werk te vinden, zelfs geen toekomstbeeld uitgestippeld, terwijl de meeste van jouw medestudenten, dat zelf, luister goed Rob, zelf voor elkaar hebben gekregen. Zonder de hulp van hun ouders. Morgen om tien uur heb jij een afspraak met meneer Hamersma van Vroom en Dreesmann, hoofd personeelszaken hier in de Kerkstraat. Hij komt hier regelmatig in de zaak en had je wel eens opgemerkt. Jij moet hem wel kennen. Vanmorgen kwam Hamersma weer langs om tape voor zijn bandrecorder te kopen. Ik prees hem dat hij ook bij de kleinere onderneming zijn boodschappen deed. Vroom en Dreesmann verkoopt ook tapes natuurlijk. We spraken wat over algemene zaken en ik gooide een balletje bij hem op en sprak tussen neus en lippen door over jou en ik vroeg aan hem of Vroom en Dreesmann Hilversum nog personeel zocht. Hij gaf aan dat Vroom en Dreesmann genoeg verkooppersoneel in dienst had. Toen ik aangaf dat mijn zoon een HBS diploma op zak had, dacht hij na. *Wat wij nodig hebben is mensen met een goede schoolopleiding, die bij ons een interne kaderopleiding kunnen volgen, om door te kunnen groeien naar een leidinggevende functie. Laat hem morgen om tien uur maar bij me langs komen op de zaak.*’ Hoe mijn vader me toen aankeek, was er voor mij geen weg meer terug.

Het gesprek met Hamersma de volgende dag was pittig, maar ik was er wel glansrijk doorheen gekomen. Ik werd aangenomen en had een goedbetaalde baan. Dankzij mijn vader en Hamersma. Na mijn opleiding bij Vroom en Dreesmann groeide ik door als afdelingschef op de hardware afdeling in de kelder. Het was een mooie leerzame tijd. In 1965 kwam er een verandering. Mijn vader was van plan te stoppen met werken omdat hij vijftenzestig was geworden. Hij had een kapitaal in al die jaren opgebouwd om van zijn pensioen te gaan genieten, dat had ook gevolgen voor het voortbestaan van de zaak. Dat raakte me. Van Woerkom had toch een naam in Hilversum en omstreken. Dat beaamde ook zijn gewaardeerde collega en concurrent bandleider Ger de Hoos aan de Stationsstraat. Hans en Marja van Woerkom waren met weinig kapitaal begonnen met de verkoop van grammofoonplaten, daarna

geluidsapparatuur met accessoires, zoals pick-up naalden, tapes voor bandrecorders, kabeltjes, hoofdtelefoons enz... Dat mocht na vijfendertig jaar toch niet gesloten worden. Over opvolging, of dat iemand van buitenaf de zaak overnam, daar hadden mijn ouders het nooit over gehad. Hun standpunt was waarschijnlijk dat het met mij goed ging bij Vroom en Dreesmann. Het warenhuis floreerde en Hamersma had door laten schemeren dat er een *hoge kader opleiding* voor mij wel inzat. Hij vond mij een *warenhuisman* in hart en nieren. De gedachte dat hij met de zaak stopte, daar moest mijn vader toch wel aan wennen. Hij wilde een paginagrote opheffingsadvertentie plaatsen in *De Gooi- en Eemlander*. Toen hij beneden aan het werk was, vertelde mijn moeder boven, dat het voor hem toch wel een moeilijke keus was om met zijn *kindje* te stoppen, maar voor de volle honderd procent achter zijn beslissing stond. Het was uiteraard een goede keus om allebei van het leven te gaan genieten. Verre reizen maken naar Australië, Afrika, Amerika, Indonesië. Zolang hun gezondheid het toeliet natuurlijk. En dat waren zij.

Ik lag 's nachts vaak wakker en piekerde over het voortbestaan van de platenzaak. Ik moest er niet aan denken, dat Van Woerkom werd opgeheven, daar had ik veel moeite mee. Het pand werd dan verkocht en wat voor zaak kwam er dan wel in. Een notenwinkel? De historisch gegroeide zoete geur van platen en apparatuur werd dan verdreven naar stinkende geroosterde noten, of een stinkende viswinkel met al die lijken in de vitrines. Veel oud- Hilversummers konden zich dan hopelijk herinneren, dat hier vroeger Van Woerkom zat. Ik had het er nog met Sonja over, die gaf aan dat ik mijn gevoel en gezond verstand moest volgen. Als ik er zo over nadacht, had ik misschien er meer moeite mee dan mijn vader, die had zich er al bij neergelegd. Ik niet.

De volgende dag ging ik naar Hamersma om over mijn probleem te praten. Hamersma luisterde goed. Als hij een pijp opstak tijdens het gesprek in zijn kantoor met rondom bruine lambrisering, die stijf van de rook stond, dan was hij ontspannen en was één en al oor voor je. Hij bracht mij aan het twijfelen, gaf ook aan dat Vroom en Dreesmann mij niet had opgeleid om het bedrijf te verlaten. Het bedrijf groeide aan alle kanten. Er werden steeds meer filialen geopend en hamerde hij er bij mij op, dat ik met mijn kwaliteiten door kon groeien tot vestigingsdirecteur. Hamerma had het ook over

de bestaansmogelijkheid van Vroom en Dreesmann in vergelijking met de platenzaak van mijn vader. Hoe overleefde je de steeds groeiende concurrentieslag? Zijn er voldoende financiële middelen voor? Hamersma liet ook doorschemeren dat Vroom en Dreesmann de grootste platenwinkel van Nederland was en dat hun eigen platenlabel *Discofoon* succesvol was. Vroom en Dreesmann zal verdeeld worden in regio's, omdat iedere regio zijn identiteit had, zodat de collectie daarop aangepast kon worden, enz... Als je door zijn woorden heen luisterde, had ik de indruk dat Hamersma er toch niet afwijzend tegenover stond en mij alleen informeerde over de toekomst van het warenhuis en liet de keus dan aan mij over.

Dezelfde avond had ik het er bij Sonja thuis weer over en vertelde haar dat het voor mij een dilemma werd en daardoor slecht kon eten en slapen. Mijn tranen kon ik niet meer bedwingen. Ik vertelde haar dat mijn ouders merkten dat er bij mij iets dwars zat, maar zij hadden er totaal geen notie van dat het om hun platenzaak ging. Deze lieve mensen begrepen ook niet waarom ik zo weinig at, dat waren ze niet van me gewend. Waren er problemen bij Vroom en Dreesmann vroegen zij zich bezorgd.

Op dezelfde avond nog, bij Sonja thuis in Laren, met de tranen nog in mijn ogen, ging de telefoon die in de gang hing over. Het was ondertussen half elf. Haar ouders Godfried en Miranda keken elkaar aan. Telefoontjes na tien uur 's avonds brachten algemeen genomen geen goed nieuws. Sonja's vader nam op. Luisterde in stilte. Iedereen zweeg in de huiskamer en keken elkaar aan. Er werd hard gelachen in de gang en we hoorden hem nog *een gezellige avond* zeggen aan degene aan de andere kant van de lijn *en de groeten aan uw vrouw. Ik geef het direct aan hem door.* Sonja's vader kwam met een brede lach de kamer weer in en zei dat het mijn vader was die belde en hij vroeg of ik zo spoedig mogelijk naar huis wilde komen. Ik schrok, mijn aanstaande schoonvader en mijn vader hadden lol. Die twee mochten elkaar wel. Als er iets ernstigs aan de hand was, dan had ik het wel gemerkt. Vanaf het Berkenlaantje in Laren met de Opel Record van mijn vader over de Hilversumseweg naar huis, daar deed je toch wel een kwartier over. Eenmaal thuis toen ik de trap opliep, hoorde ik stemmen en er werd gelachen. In de huiskamer zaten mijn ouders gezellig te bomen. Er werd stevig gerookt. Mijn vader achter een dikke sigaar en Hamersma achter zijn pijp

3

Het was een vruchtbaar gesprek met Hamersma bij ons thuis. Ik voelde me bezwaard, vanwege de gratis interne stevige hoogwaardige opleiding die ik bij Vroom en Dreesmann had gevolgd, waar het bedrijf landelijk bekend om stond. Hamersma reageerde lachend, dat mijn vader, die ook al met hem had besproken. Mijn vader was dankbaar dat zijn zoon goed was opgeleid en wilde de studiekosten aan Vroom en Dreesmann terug betalen. Hamersma wuifde het weg.

Nadat ik mijn opvolger had ingewerkt, vertrok ik twee maanden later met pijn in mijn hart omdat mijn collega's, als een familie aanvoelde. Er werd een afscheidsreceptie gehouden in de kantine en ik werd overspoeld met bloemen en kado's. Veel voor huishoudelijk gebruik.

Sonja en ik waren vorig jaar getrouwd. Tot mijn huwelijk had ik bij mijn ouders boven de zaak gewoond en nu werd het mijn huis. Zij hadden aan de Diependaalselaan een huis gekocht en hadden serieuze plannen om in Benidorm aan de kust ook een appartement te kopen. Over verre reizen werd niet meer gesproken. Mijn bedje was wel gespreid. Omdat mijn vader niet wilde dat ik me in de schulden stak, bleven zij daarom de eigenaren van de winkel. Maandelijks betaalde ik hun een symbolisch bedrag. Bij de notaris was het zo geregeld dat ik bij hun overlijden, de zaak en ontroerend goed als enig kind zou erven. Zo kreeg ik de gelegenheid, vanwege de minimale maandelijkse kosten, een deel van de omzet te reserveren om volgend jaar in 1967 de inventaris en het interieur te moderniseren, zoals een nieuwe toonbank, kassa, platenbar, stoeltjes, platenbakken, etalage, enz... Maar ook moderne luistercabines voor onze klanten die dan ongestoord bijvoorbeeld naar klassiek konden luisteren. Van Woerkom werd in de toekomst de modernste en mooiste platenzaak van Hilversum.

Het was zaterdagmorgen zes uur, voor de wekker was ik wakker geworden. Sonja ronkte zachtjes. Wij sliepen allebei naakt onder een laken. Nu even geen dekens. Het was de hele week al lekker warm weer met temperaturen rond de dertig graden. Uitzonderlijk. Het was nog lente. De zomer stond al voor de deur. De nachten waren

zwoel. Ik sprong uit bed en nam een lauwe douche om even het nachtelijk zweet van me af te spoelen. Terug in de slaapkamer was Sonja ook wakker en lag op haar zij. Ik bekeek haar glanzende gave naakte rug. Gisteravond hadden we iets te vieren. Sonja had gistermorgen een afspraak met onze huisarts. Haar ongesteldheid was al even uitgebleven en de huisarts deelde haar mee dat ze inderdaad zwanger was. Het goede nieuws hadden we ook aan haar ouders verteld.

‘Wat ben je vroeg schat. Ga je nu al sporten?’ Nadat zij een blik op de wekker had geworpen. Zeven uur was normaal mijn tijd. Meestal sportte ik richting 's-Gravelandseweg en via Schuttersweg, Vaartweg en weer terug of andersom. Ook rende ik naar Laren, via de Larenseweg, Hilversumseweg heen en terug. Crailo stond ook op mijn lijstje. Sonja en ik kwamen daar regelmatig voor een wandeling en gebruikten een drankje en een hapje bij het café met het herkenbare rieten dak op de Witte Kruislaan.

‘Nee, vandaag even niet. Ik kon niet meer in slaap komen schat. Moet mijn aanstaande vaderschap nog even laten bezinken. Blijf jij maar lekker liggen. Ik ga na het ontbijt een wandelingetje maken.’ Ik hoorde haar zuchten.

‘Je doet maar. Waar haal jij toch de energie vandaan? Ik wou dat ik nog zoveel energie had. Vannacht zo rot door de warmte geslape...’ De laatste woorden verdwenen in haar slaap en zij ronkte weer verder.

Eenmaal buiten, na het ontbijt, liep ik tegen de aangename koele vochtige warmte aan. De zon scheen al boven de huizen en gaf bij hellende daken een egale glans. De hemel kleurde van rood naar kopergeel om te eindigen in een mooie strakke azuurblauwe lucht. Het leek of de kleur van geparkeerde auto’s door de krachtige koperen zon, koperkleurig werd. Op dit vroege uur liepen al mensen in hemdsmouwen richting het station. Ik liep een rondje centrum, langs Vroom en Dreesmann, mijn oude werkgever. Hamersma kwam regelmatig bij mij in de zaak. Hij dronk wel eens een kopje koffie mee en was ook aanwezig op de receptie van onze bruiloft, die we in Grand Hotel Gooiland hier verderop hadden gevierd.

Na veertig minuten liep ik via de winkel naar boven. Sonja was wakker, dronk een kopje koffie en was nog niet opgemaakt, dat had zij ook niet nodig. Haar natuurlijke schoonheid straalde. Haar bruine ogen glansden of zij helemaal niet had geslaperen. Nog steeds was ik verkikkerd op haar. Ik schonk voor mezelf ook koffie in.

‘Mijn ouders komen vandaag weer terug uit Benidorm. Zij weten nog van niets. Ik hoop dat jouw ouders zich aan onze afspraak houden en niet zelf met hen gaan bellen om te feliciteren dat zij opa en oma worden,’ zei ik tegen haar. Ik zag haar denken.

‘Morgen komen ze toch terug?’ zei ze en schokschouderde, op een manier van, laat maar.

‘Nee hoor Rob, zij bellen hen niet, dat heb ik duidelijk afgesproken. Dat vinden zij ook logisch. Er is niets leukers in de wereld dan je ouders mede te delen dat wij samen een kind verwachten.’

‘Ome Kees en tante Hannie uit Driemond zijn maandag vijftientig jaar getrouwd. Mijn moeders broer, als je het nog niet wist,’ zei ik een beetje sarcastisch. Ik keek naar de klok, het liep tegen negenen. Na de laatste slok van mijn koffie, gaf ik Sonja een kus en schakelde de intercom op het dressoir aan. Mocht het te druk worden in de winkel dan vroeg ik om haar assistentie.

Zaterdag was de drukste dag van de week. Daarom had ik vorig jaar, toen het mijn zaak werd, direct een verkoper aangenomen voor de zaterdagen en de wekelijkse koopavonden. Zijn naam was Frederik Poelstra. Een leuke blonde knul en was net als ik vierentwintig. Hij woonde in Huizen en wilde er graag een centje bij verdienen. Zijn intelligentie viel direct op, omdat hij veel wist in de gehele breedte van wat er allemaal op de wereld aan de hand was. Zeker van muziek en artiesten. Van *The Animals* tot *ZZ & de Maskers*. Hij kon de klant goed informeren.

Ik had een mooi getypt briefje op de winkel deur geplakt, dat ik een verkoper voor de zaterdagen en koopavonden zocht. Als er geen reactie kwam, dan kon ik altijd nog een advertentie in de krant zetten. Binnen twee dagen kwam Frederik binnenstappen. Hij zag er verzorgd uit. Frederik was bepaald niet verlegen en gaf me een stevige hand en zei met zijn zachte warme donkere stem dat hij het wel leuk vond om in een platenzaak te werken. Ik was direct onder de indruk van deze knul. Zijn voorkomen, zijn directheid, zijn charisma. Ik riep Sonja via de intercom of zij mij even wilde aflossen vanwege een gesprek met een sollicitant. Tegen Frederik zei ik nog of hij even wilde wachten, dat ik even een klant af moest helpen. Toen Sonja beneden kwam, gaf hij haar een hand en zij spraken en lachten met elkaar, dat was een goed teken, alsof zij elkaar al jaren kenden. Waarschijnlijk had Frederik ook bij Sonja een goede indruk gemaakt. Van een sollicitatiegesprek was weinig